

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2023-1-3>

УДК [316.334.3:303.4](045)

JEL I31, I38, H53

В. Я. Малиновський

доктор політичних наук, професор, професор кафедри
соціогуманітарних технологій Луцького національного
технічного університету, м. Луцьк

e-mail: valentyn.volyn@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2017-553X>

НАУКОВІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Державна соціальна політика є визначальним фактором розвитку соціальної сфери та задоволення соціальних потреб суспільства. Особливо важливою в такому контексті є її якість, що залежить від багатьох чинників, один з яких – оптимальність процесу її вироблення. Зазначимо, що автор не ставив завдання систематизувати наявні моделі соціальної політики чи на основі компаративного аналізу охарактеризувати їх. Метою дослідження є процесуальний аспект – структурно-функціональний аналіз процесу вироблення соціальної політики відповідними суб'єктами її формування і визначення на цій основі підходів щодо актуальних дослідницьких напрямів у цій сфері. Наукова новизна полягає в тому, що об'єкт «соціальна політика» розглядається в малодослідженому наукою предметному ракурсі. На основі аналізу норм вітчизняного законодавства та політико-правової практики здійснено системний аналіз, що показав позитивні і негативні сторони процесу формування державної політики в соціальній сфері. Це дало змогу автору визначити проблемні аспекти, що потребують ґрунтовного наукового опрацювання для оптимізації зазначеного процесу.

Ключові слова: соціальна політика, формування державної соціальної політики, соціальна держава, соціальна сфера.

Malynovsky V. Ya. SCIENTIFIC RESEARCH OF THE PROCESS OF FORMATION OF THE STATE SOCIAL POLICY

The state social policy is a determining factor in the development of the social sphere and the satisfaction of the social needs of society. The quality of this policy is particularly important in this context. It depends on many factors, including the optimality of the process of its development. It is worth noting that the author did not set the task to systematize existing models of social policy or to characterize them on the basis of comparative analysis. The purpose of the research is to address a procedural aspect – a structural and functional analysis of the process of developing social policy by the relevant subjects of its formation and, on this basis, to determine approaches to current research directions in this area. The scientific novelty lies in the fact that the object of “social policy” is considered from an understudied scientific perspective. On the basis of the analysis of the norms of domestic legislation and political and legal practice, a systematic analysis was carried out, which showed the positive and negative sides of the process of formation of state policy in the social sphere. This, in turn, gave the author an opportunity to identify problematic aspects that require thorough scientific study in order to optimize the specified process. In the process of working on the article, the following methods were used: a content analysis of the research source base; a method of system analysis aimed at specification and improvement of the conceptual and terminological apparatus; a structural-functional analysis made it possible to understand the functionality and structure of the social policy entities and to identify the shortcomings of the existing mechanism for the development of this policy. The conducted research made it possible to outline the subject field of scientific research in the formation of the state social policy, in particular, to single out the following research directions: the process of formation of the state social policy; forecasting the impact of the state social policy; development of the state policy documents; analysis of the state policy and strategic planning; state strategic planning; the process of implementation of the state social policy; monitoring of state policy implementation; evaluation of the state policy.

Keywords: social policy, formation of state social policy, social state, social sphere.

Постановка проблеми. У сучасних умовах еволюції українського суспільства, його соціально-економічних основ особливого значення набуває якість та ефективність державної соціальної політики. Виклики та загрози, пов'язані з військовим вторгненням РФ, ще більшою мірою актуалізували проблематику пріоритетності державної політики, від якої залежить спрямування бюджетних коштів у соціальній сфері. Актуальність всебічного осмислення цієї теми пов'язана з відсутністю системного підходу

до процесу формування державної соціальної політики. З огляду на це відповідне наукове осмислення і практичні напрацювання стануть надійною методологічною основою оптимізації зазначеного процесу. Для досягнення поставлених у статті завдань використані такі методи: контент-аналіз джерельної бази дослідження; метод системного аналізу, спрямований на конкретизацію і вдосконалення понятійно-термінологічного апарату; структурно-функціональний підхід дав змогу

осмислити функціонал і структуру суб'єктів соціальної політики та виявити недоліки сьогочасного механізму її вироблення.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження соціальної проблематики, безпосередньо чи опосередковано спрямованої на пошук оптимального соціального розвитку держав, визначення місця і ролі людини в суспільно-політичному житті, оптимального вирішення соціальних проблем, присвячені праці зарубіжних дослідників: Д. Белла, Т. Ганслі, Б. Дікона, Г. Еспінг-Андерсена, В. Зомбарта, У. Лоренца, Т. Парсонса, П. Спідера, П. Станса, Р. Тітмуса, Е. Фромма, Ф. Фукуями, М. Халса, К. Ясперса.

Теоретико-методологічний та інституціонально-процесуальний аналіз соціальної політики здійснили такі українські науковці: М. Головатий, О. Іванова, О. Кіндратець, Л. Климанська, Ю. Лисенко, Г. Лопушняк, І. Малик, В. Малімон, О. Макарова, К. Ніколаєць, О. Новікова, М. Панасюк, М. Піча, О. Піщуліна, В. Савка, Т. Семигіна, А. Сіленко, В. Скуратівський, Т. Токарський, Я. Турчин, Н. Хома, Г. Чанишева, Л. Четверікова, П. Шевчук.

Однак, незважаючи на значний масив літератури з цієї тематики, питання, що стосуються процесуального аспекту вироблення державної політики в соціальній сфері, залишаються переважно поза увагою дослідників. Саме цей аспект розглядається в запропонованій статті.

Метою статті є аналітичне осмислення вітчизняної моделі вироблення державної соціальної політики та визначення на цій основі предметного поля відповідних наукових досліджень у цій сфері.

Основні результати дослідження. Поняття «соціальна політика» в його сучасному розумінні сформувалося наприкінці XIX – на початку XX ст. Найбільший вплив на його визначення справили праці німецьких вчених XIX ст. Л. фон Штейна, Ю. Оффнера, Ф. Наумана та А. Вагнера. Англійський дослідник Т. Ганслі зазначив, що загальноприйняте визначення соціальної політики відсутнє. Сам же науковець трактував її як функцію державної відповідальності за використання суспільних ресурсів [1, с. 13]. Істотний внесок у розвиток тематики державної соціальної політики вніс у 40-х роках XX ст. британський функціонер В. Беверідж, з ім'ям якого асоціюють англосаксонську соціальну модель. Його пропозиції було покладено в основу ідеї «держави загального добробуту» (Welfare state) [17]. Є точка зору, що поняття «соціальна політика» у науковий обіг було введено французьким вченим соціалістом-утопістом Ш. Фур'є [9, с. 114-115]. Першою європейською країною, у конституції якої в 1949 р. вперше з'явилося словосполучення «соціальна держава», була Німеччина [15, с. 43]. Більш активно теорії соціальної політики почали розвиватись у другій половині XX ст.

Термінологічні відмінності в цій площині здебільшого стосуються з'ясування ролі держави у вирішенні соціальних проблем, меж її втручання та

підходів до здійснення соціальної функції. Сучасна філософія соціальної політики, домінантою якої є цінності соціальної справедливості, ґрунтується на засадах розвинутого громадянського суспільства з високим рівнем добробуту та всебічним розвитком особистості. Серед доктрин найбільшого поширення отримали теорії соціальної держави (Social state), держави загального добробуту (Welfare state), суспільства загального добробуту (Welfare society), у межах яких виокремлюються окремі наукові напрями.

Соціальна політика є пріоритетною для сучасної держави, адже від її ефективності значною мірою залежать суспільні настрої і громадянський спокій. А перед політиками перманентно стоїть складне завдання в максимально можливий спосіб забезпечити відповідність системи соціального забезпечення реальним потребам населення, ураховуючи фінансово-економічні можливості держави. У цьому контексті державна політика в соціальній сфері має будуватись на засадах взаємної відповідальності та взаємних обов'язків держави та громадян. Кожен громадянин зобов'язаний бути відповідальним за власний добробут. Справа держави допомогти тим, хто реально цього потребує, зокрема громадянам, які потрапили у складні життєві обставини і не можуть самостійно з ними впоратися. Саме така філософія має бути покладена в основу вітчизняної моделі соціальної політики. Адже популізм і патерналізм чи, навпаки, ігнорування нагальних соціальних проблем згодом негативно вплинуть на найменш захищені верстви населення. Тому перед урядами завжди стоїть непросте завдання – віднайти баланс між фінансовими можливостями держави та задоволенням дедалі більших соціальних потреб суспільства. У цьому і полягає мистецтво державного управління: як в умовах обмежених ресурсів, особливо в кризові періоди, оптимально вирішити такі соціальні запити. Водночас слід ураховувати завдання досягнення визначених у стратегічних документах середньо- чи довгострокових цілей і необхідність виконання Україною міжнародних зобов'язань. Для цього політичне керівництво країни обирає відповідний варіант державної політики (активний чи пасивний), що передбачає застосування відповідних механізмів та інструментів. Активний зазвичай є непопулярним у суспільстві, адже передбачає переважно радикальні методи вирішення соціальних проблем. Наприклад, запровадження в 1996 р. в США законодавства, що передбачало зміщення акцентів у соціальній політиці від обов'язків держави з підтримання найбідніших громадян до «особистої відповідальності» за пошук роботи, заохочення створення повних сімей [13, с. 123-124]. У Данії, лідера формування «держави, яка активізує», у 1998 р. був прийнятий закон про активну соціальну політику, спрямовану на участь безробітних у діях, які наближають їх до ринку праці, що вигідно як для цієї категорії осіб, так і для суспільства [15, с. 451].

Натомість керівництво України надавало перевагу не активній соціальній політиці, що передбачає створення умов для продуктивної праці, активної політики зайнятості, запровадження адресності соціальних виплат, субсидіарності соціальних послуг, а пасивній (патерналістській), основою якої є пряма матеріальна допомога малозабезпеченим верствам населення. До останнього часу ця затратна для бюджету та безперспективна модель не лише стримувала розвиток людського потенціалу, але й була гальмом для інших соціальних реформ: пенсійної, медичної, житлово-комунальної [6, с. 113]. І лише під тиском МВФ та кризи Пенсійного фонду України у 2017 р. уряд був змушений розпочати пенсійну реформу. Спочатку були змінені вимоги до страхового стажу, а згодом – підвищено пенсійний вік для жінок. Ці заходи дали змогу зменшити з 18 до 9% питому вагу видатків на пенсії у структурі ВВП [2]. Такий крок викликав очікуване суспільне невдоволення, однак в інший спосіб вийти із системної кризи, про причини якої йшлося вище, було вже неможливо. Однак в умовах складної демографічної ситуації, тіньового ринку праці і трудової міграції потрібно переходити до наступного етапу реформи – запровадження другого рівня пенсійної системи (обов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення). Для скорочення зайвих видатків з 1.01.2023 р. була припинена діяльність Фонду соціального страхування, який приєднано до Пенсійного фонду України [5].

З огляду на багатогранність державна політика в соціальній сфері є об'єктом дослідження представників багатьох наук: управлінської та юридичної, економіки, політології, філософії, історії, соціології. Науковці по-різному визначають сутність, функції, основні завдання, принципи, сфери соціальної політики, її суб'єкти, об'єкти, засоби здійснення тощо. Тому в науковій літературі досі не сформовано єдиної позиції щодо змісту поняття «соціальна політика», відсутнє його визначення і в національному законодавстві. Зокрема, на думку Г. Чанишевої, соціальну політику слід пов'язувати зі здійсненням соціальної функції держави, забезпеченням соціальних і культурних прав людини та громадянина. У такому розумінні соціальну політику треба розглядати як систему заходів, спрямованих на здійснення соціальної функції держави, забезпечення соціальних прав людини. Соціальна політика охоплює різні сфери суспільних відносин, пов'язані зі здійсненням державою соціальної функції [16, с. 82].

Важливо зазначити, що поняття «державна соціальна політика», ураховуючи багатогранність соціальної сфери, є комплексним суспільним феноменом, який формується на основі окремих сегментів соціальної політики. Отже, немає єдиного документа, в якому державну соціальну політику охоплено повністю. Натомість є окремі види політики, що утворюють своєрідний симбіоз політик у соціальній сфері. Наприклад: державна політика

щодо надання соціальних послуг; державна політика у сфері пенсійного забезпечення; державна політика у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; державна політика у справах захисту дітей; державна політика щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; державна політика щодо створення безперешкодного середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення тощо. Зазначені політики затверджені у відповідних концептуальних нормативно-правових актах: Концепція реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей; Концепція створення та розвитку системи раннього втручання; Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери; Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року; Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству за ознакою статі на період до 2025 року; Концепція комунікації у сфері гендерної рівності.

Пріоритетність соціальної політики серед інших складових внутрішньої державної політики визначається Конституцією України, яка задекларувала Україну демократичною, *соціальною*, правовою державою. Положення 13, 46, 48 статей Основного Закону конкретизують конституційне визначення України як соціальної держави, що передбачає участь суспільства в утриманні тих осіб, які через складні життєві обставини не мають достатніх засобів для існування. Ця пріоритетність також підтверджується фінансовими ресурсами: на фінансування соціальної сфери в Державному бюджеті України на 2023 р. передбачено 447 млрд грн, що становить 7,1% обсягу ВВП. Незважаючи на війну, фінансування галузі збільшилося на 47 млрд грн [4].

Суб'єктами соціальної політики є інституції соціального захисту, які взаємодіють з бізнесом і громадськістю. Консолідація спільних зусиль і встановлення соціального діалогу між владою і суспільством – запорука ефективної соціальної політики та її успішної реалізації. У сучасних умовах держава як суб'єкт соціальної політики за своїм потенціалом об'єктивно переважає можливості інших суб'єктів, зокрема недержавного сектору. Від імені держави формує державну політику – «основний зміст діяльності держави для вирішення проблем та відвернення загроз» [10, с. 14], включно із соціальною, Кабінет Міністрів України (далі – КМУ). Державна політика реалізується відповідно до Програми діяльності КМУ. Остання являє собою набір пріоритетних цілей, які ставить перед собою уряд для того, щоб українці жили довше, безпечніше, заможніше та щасливіше [10, с. 14], і базується на узгоджених політичних позиціях і програмних завданнях коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України [11, с. 6]. Програма затверджується парламентом (інвеститура уряду), після чого він періодично вимірює ефективність роботи КМУ. Слід

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

зазначити, що в основу Програми КМУ 2019 р. було покладено людиноцентричний підхід, що передбачає спрямування урядових цілей на вирішення конкретних проблем людей у різних соціальних ролях і життєвих ситуаціях, а не на покращення абстрактних показників [10, с. 14]. У Програмі діяльності КМУ відображається соціальна політика держави, основним розробником якої є Міністерство соціальної політики України, яке забезпечує формування для уряду пропозиції щодо державної політики в соціальній сфері, підготовку проектів актів законодавства, потрібних для реалізації цієї політики, а також здійснює координацію та моніторинг (контроль) її реалізації. У Міністерстві соціальної політики України (відповідно до встановлених єдиних вимог до формування структури апарату міністерств) формування політики здійснює Директорат стратегічного планування, координації політики та євроінтеграції [14].

Є три джерела формування державної політики: а) зовнішні політичні програмні документи (Програма діяльності КМУ, Стратегія людського розвитку, Національна економічна стратегія на період до 2030 року, Національна стратегія у сфері прав людини); б) накопичений досвід і масив аналітики міністерства, професійне бачення фахівців, які в ньому працюють; в) політична позиція міністра [8, с. 57]. Основним продуктом діяльності міністерства є документи державної політики та проекти нормативно-правових актів. Документи державної політики містять опис суспільно важливої проблеми, обґрунтування необхідності її розв'язання за

допомогою державної політики, опис пропонованого курсу її вирішення на основі аналізу альтернатив, план реалізації пропонованого курсу, зокрема план і концептуальний опис належного нормативного, організаційного та комунікаційного забезпечення, результати оцінювання потрібних ресурсів, прогноз впливів (соціального, регуляторного), а також показників ефективності [3].

Міністр соціальної політики забезпечує формування державної політики в соціальній сфері та контролює її реалізацію центральними органами виконавчої влади, діяльність яких він спрямовує і координує [7]. Як політичний діяч він несе політичну відповідальність за забезпечення формування та реалізації державної соціальної політики. КМУ спрямовує свою діяльність на виконання Програми діяльності уряду, для чого в двомісячний строк після її схвалення Верховною Радою схвалює концепції державної політики, спрямовані на досягнення пріоритетних цілей, визначених Програмою діяльності КМУ, та затверджує відповідні плани реалізації державної політики. Концепція державної політики є документом державної політики, який за результатами поглибленого аналізу суспільних проблем визначає курс дій і комплекс заходів, потрібних для розв'язання відповідних проблем, що, зокрема, спрямовано на досягнення пріоритетних цілей, визначених Програмою діяльності КМУ, або на уточнення (деталізацію) курсу, визначеного іншою концепцією державної політики [12, с. 7]. Процес формування державної соціальної політики відображено на рис. 1.

Рис. 1. Процес формування державної соціальної політики

Джерело: авторська розробка.

У соціальній сфері сформувався цілий спектр наукових напрямів, які постійно доповнюються залежно від тенденцій розвитку цієї важливої сфери життєдіяльності держави та глобальних трендів. З огляду на важливість і складність механізму

вироблення політики та її пріоритетів, від яких залежать основні ресурси та інституційні джерела забезпечення соціальної політики, актуальним науковим завданням є дослідження специфіки цього процесу, урахуовуючи вітчизняну модель соціальної

держави, зарубіжний досвід, національні особливості, а також умови воєнного і післявоєнного періоду. Як зазначалося вище, цей напрям є міждисциплінарним, адже знаходиться в дослідницькому полі декількох наук, що передбачає застосування відповідного методологічного інструментарію. Такий комплексний міжгалузевий підхід дає змогу отримати потужний синергетичний науковий ефект.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави окреслити предметне поле наукових розвідок у сфері формування державної соціальної політики. На нашу думку, доцільно виокремити такі дослідницькі напрями:

- *процес формування державної соціальної політики:* вивчення стану справ у соціальній сфері; визначення суспільно важливих проблем, що потребують розв'язання, та пріоритетизація їх; пошук оптимальних шляхів розв'язання проблем;
- *прогнозування впливу державної соціальної політики:* очікувані результати реалізації державної політики; прогноз можливих наслідків її реалізації; прогноз впливу на інтереси зацікавлених сторін; планування ресурсів і заходів, потрібних для реалізації державної політики;
- *розроблення документів державної політики (концепцій державної політики):* розроблення проєктів законодавчих актів, нормативно-правових актів, здійснення контролю за виконанням прийнятих актів;
- *аналіз державної політики та стратегічного планування:* аналіз ефективності та результативності державної політики;
- *державне стратегічне планування (соціальні стратегії (програми) та реалізація їх);*
- *процес реалізації державної соціальної політики (план реалізації державної політики);*
- *моніторинг реалізації державної політики:* проведення постійного моніторингу результатів реалізації державної політики та розроблення на основі оцінювання цих результатів пропозицій щодо її продовження, перегляду чи припинення;
- *оцінювання державної політики:* оцінювання впливу державної політики, проведення періодичного оцінювання результатів її реалізації і розроблення на основі такого оцінювання пропозицій щодо її продовження, перегляду чи припинення.

Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на дослідження механізмів та інструментів, за посередництвом яких реалізується державна соціальна політика. Надзвичайно продуктивним у цьому контексті є проведення системного аналізу функціонального розмежування процесів формування та реалізації державної політики в соціальній сфері. Також потребує ґрунтовного теоретико-методологічного забезпечення проблематика

адміністрування державних соціальних програм, що є особливо актуальною в умовах поствоєнного періоду.

Список використаних джерел

1. Ганслі Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. Київ: Основи, 1996. 237 с.
2. Коваль Л. Міністр соціальної політики Марина Лазебна: «Наше завдання – закласти в основу політики принцип соціальної справедливості». Урядовий кур'єр. 2021. 12 лютого. Ст. 3.
3. Концепція оптимізації системи центральних органів виконавчої влади. Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1013-р. Урядовий кур'єр. 2018. 20 січня. Ст. 11.
4. Обух В. «Навіть в умовах війни освітню, медичну і соціальну реформи буде фінансово забезпечено». Урядовий кур'єр. 2022. 9 грудня. Ст. 5.
5. Питання припинення Фонду соціального страхування України та управлінь виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 р. № 1442. Урядовий портал: сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pytannia-prugrupnennia-fondu-sotsialnoho-strakhuvannia-ukrainy-ta-upravlin-vkonavchoi-s1442-271222>
6. Піщуліна О. М. Шлях до довгострокової соціальної стратегії: на перехресті вибору. Стратегічні пріоритети: наук. аналіт. зб. 2006. № 1. С. 111-117.
7. Положення про Міністерство соціальної політики України. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 р. № 423. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-p#Text>
8. Порядок денний нового міністра: практичні рекомендації щодо ефективного розв'язання першочергових завдань новопризначеними міністрами та керівниками інших органів виконавчої влади / ред. Т. Мотренко. Київ: Центр адаптації державної служби до стандартів ЄС, 2010. 176 с.
9. Приступа М. І. Концептуальні підходи до формування сутності поняття «соціальна політика». Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки: зб. наук. пр. 2017. Вип. 25(2). С. 114-117.
10. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. Затверджено постановою Верховної Ради України від 04.10.2019 р. № 188-XI. Голос України. 2019. 12 жовтня. С. 14-22.
11. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. Голос України. 2014. 1 березня. С. 6-9.
12. Регламент Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2020 р. № 168. Орієнтир. 2020. 18 березня. С. 5-13.
13. Семигіна Т. В. Порівняльна соціальна політика: навч. посіб. Київ: МАУП, 2005. 276 с.
14. Структура апарату Міністерства. Міністерство соціальної політики України: сайт. 2022. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/struktura-centralnogo-aparatu-ministerstva.html>

15. Хома Н. М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід: монографія. Київ: Юридична думка, 2012. 592 с.

16. Чанишева Г. Соціальна політика: поняття, цілі та правове забезпечення. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 11. С. 80-85. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.13>

17. Beveridge W. Social Insurance and Allied Services. London: The Parliament, 1942. 47 p.

References

1. Hansli, T. (1996). Sotsial'na polityka ta sotsial'ne zabezpechennya za rynkovoyi ekonomiky [Social policy and social security under the market economy]. Kyiv: Basics. [in Ukrainian].

2. Koval, L. (2021, Feb 12). Ministr sotsial'noyi polityky Maryna Lazebna: «Nashe zavdannya – zaklady v osnovu polityky pryntsyv sotsial'noyi spravedlyvosti» [Minister of Social Policy Maryna Lazebna: «Our task is to establish the principle of social justice as the basis of policy»]. Uryadovyy kur"yer – Government courier, art. 3. [in Ukrainian].

3. Kontseptsiya optymizatsiyi systemy tsentral'nykh orhaniv vykonavchoyi vlady [The concept of optimization of the system of central executive bodies] (2018, Jan 20). Approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated Dec 27, 2017, No. 1013. Uryadovyy kur"yer – Government courier, art 11. [in Ukrainian].

4. Obukh, V. (2022, Dec 9). «Navit' v umovakh viyny osvithna, medychna i sotsial'na reformy bude finansovo zabezpecheno» [«Even in conditions of war, educational, medical and social reforms will be financially supported»]. Uryadovyy kur"yer – Government courier, art 5. [in Ukrainian].

5. Pytannya prypynennya Fondu sotsial'noho strakhuvannya Ukrainy ta upravlin' vykonavchoyi dyrektsiyi Fondu sotsial'noho strakhuvannya Ukrainy [The issue of termination of the Social Insurance Fund of Ukraine and the offices of the executive directorate of the Social Insurance Fund of Ukraine]. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 2022, Dec 27, No. 1442. Government portal: Website. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pytannia-prypynennia-fondu-sotsialnoho-strakhuvannya-ukrainy-ta-upravlin-vykonavchoi-s1442-271222> [in Ukrainian].

6. Pishchulina, O. M. (2006) Shlyakh do dovhostrokovoyi sotsial'noyi stratehiyi: na perekhresti vyboru [The path to a long-term social strategy: at the crossroads of choice]. In Stratehichni priorytety [Strategic priorities]: Vol. 1 (pp. 111-117). [in Ukrainian].

7. Polozhennya pro Ministerstvo sotsial'noyi polityky Ukrainy [Regulations on the Ministry of Social Policy of Ukraine]. Approved by Resolution No. 423 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated Jun 17, 2015.

Legislation of Ukraine: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-p#Text> [in Ukrainian].

8. Motrenko, T. (Ed.) (2010). Poryadok dennyy novoho ministra: praktychni rekomendatsiyi shchodo efektyvnoho rozv"yazannya pershocherhovyykh zavdan' novopryznachenyi ministramy ta kerivnykamy inshykh orhaniv vykonavchoyi vlady [The new minister's agenda: practical recommendations for effective resolution of priority tasks by newly appointed ministers and heads of other executive bodies]. Kyiv: Center for adapting the civil service to EU standards. [in Ukrainian].

9. Prystupa, M. I. (2017). Kontseptual'ni pidkhody do formuvannya sutnosti ponyattya «sotsial'na polityka» [Conceptual approaches to the formation of the essence of the concept of «social policy»]. In Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences]: Vol. 25(2) (pp. 114-117). [in Ukrainian].

10. Prohrama diyal'nosti Kabinetu Ministriv Ukrainy (2019, Oct 12). Approved by the resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on 2019, Oct 4, 188-XI. Holos Ukrainy – Voice of Ukraine, 14-22. [in Ukrainian].

11. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy (2014, Mar 1). Law of Ukraine, adopted on 2014, Feb 27, 794-VII. Holos Ukrainy – Voice of Ukraine, 1. [in Ukrainian].

12. Rehlament Kabinetu Ministriv Ukrainy [Rehlament Kabinetu Ministriv Ukrainy] (2020, Mar 18). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 2020, Feb 26. Oriyentyr – Guide. [in Ukrainian].

13. Semyhina, T. V. (2005). Porivnyal'na sotsial'na polityka [Comparative social policy]: Manual. Kyiv: IAPM. [in Ukrainian].

14. Struktura aparatu Ministerstva [The structure of the Ministry's staff] (2022). Ministry of Social Policy of Ukraine: Website. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/content/struktura-centralnogo-aparatu-ministerstva.html> [in Ukrainian].

15. Khoma, N. M. (2012). Modeli sotsial'noyi derzhavy: svitovyy ta ukrayins'kyi dosvid [Models of the welfare state: world and Ukrainian experience]. Kyiv: Legal opinion. [in Ukrainian].

16. Chanysheva H. (2020). Sotsial'na polityka: ponyattya, tsili ta pravove zabezpechennya [Social policy: concepts, goals and legal support]. Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law, 11, 80-85. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.13> [in Ukrainian].

17. Beveridge, W. (1942). Social Insurance and Allied Services. London: The Parliament.

Надійшло 10.01.2023 р.